

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Minister van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
De heer J. van Essen
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Binnenhof 22
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070-312 92 00

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 16 september 2026

betreft Vragen over Programma Maatwerk PAS-melders; Problematiek rondom stikstof en PFAS

ons kenmerk 182274

Geachte heer Van Essen,

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 26 juni 2026 ter aanbieding van het Programma Maatwerk PAS-melders.¹ Naar aanleiding hiervan hebben de fractieleden van **PRO** mede namens **Fractie-Visseren-Hamakers**, **VVD**, **ChristenUnie** en **OPNL** gezamenlijk en **PvdD** een aantal vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen door de fractieleden van PRO mede namens Fractie-Visseren-Hamakers

De fractieleden van PRO en Fractie-Visseren-Hamakers verzoeken u te bevestigen dat Lelystad Airport niet de status van PAS-melder heeft, omdat de aanvraag destijds is afgewezen vanwege een overschrijding van de geldende drempelwaarde, zoals destijds door de minister voor Natuur en Stikstof is aangegeven.²

Kunt u aangeven of Lelystad Airport alsnog PAS-melder status kan verkrijgen via het PAS-verificatieproces dat dit najaar loopt?

Heeft Lelystad airport zich gemeld voor deze procedure?

Kunt u expliciet bevestigen dat u niet zal meewerken aan legalisatie van Lelystad airport via de PAS-route om zo het vertrouwen van agrarisch ondernemers, samenleving en deze leden in het stikstofprogramma van het kabinet niet te ondermijnen.

Kunt u bevestigen dat Lelystad Airport zijn activiteiten via de reguliere vergunningprocedure alsnog zal moeten legaliseren door middel van een natuurvergunning?

Kunt u deze vragen voor 1 oktober 2026 beantwoorden in verband met de impact van deze kwestie op de behandeling van het stikstofpakket.

Vragen en opmerkingen door de fractieleden van VVD

¹ Kamerstukken I 2025/26, 35334 / 36755, CL.

² Kamerstukken II 2022/22, 35334 nr. 174.

datum 9 september 2026

ons kenmerk 182274

blad 2

De fractieleden van de VVD vragen welke maatregelen u voornemens bent extra te treffen als op korte termijn blijkt dat de voorgestelde maatwerkaanpak niet direct leidt tot het gewenste effect?

Welke mogelijkheden heeft u (bijvoorbeeld via de zaakbegeleiders) om de ondernemers beter te ondersteunen?

Het Rijk is initiatiefnemer van het programma maatwerkaanpak PAS-projecten. De uitvoering vindt echter plaats in de provincies. In hoeverre pakt het Rijk haar rol in het tijdig ter beschikking stellen van de juiste informatie om de uitvoering goed te laten verlopen?

U schrijft in gesprek te blijven met de verschillende provincies om de uitvoering goed te laten verlopen en het instrumentarium aan te laten sluiten bij de praktijk.³ Kunt u ingaan op het instrumentarium van de zaakbegeleiders en hoe de individuele trajecten van de diverse zaakbegeleiders bij elkaar gebracht worden om duidelijke routes naar legalisatie te onderbouwen?

Welke boodschap geeft u de betrokken partijen, waaronder zaakbegeleiders en provincies, mee om te werken aan het herstel van vertrouwen in oplossingen bij PAS-melders?

Vragen en opmerkingen door de fractieleden van ChristenUnie en OPNL gezamenlijk

Uit het verloop van het voortraject en uit het Programma Maatwerk PAS-melders maken de fractieleden van de ChristenUnie en OPNL op dat het legaliseren van PAS-melders buitengewoon ingewikkeld is en zal blijven. Acht u het mogelijk om met het voorliggende pakket een significant aantal PAS-melders te legaliseren, zonder dat sprake hoeft te zijn van bedrijfsbeëindiging? Zo ja, waarop baseert u deze overtuiging? Zo nee, om hoeveel bedrijfssluitingen zal het uws inziens gaan?

U schrijft: "Naar verwachting is legalisatie via deze route slechts in een enkel geval mogelijk."⁴ Het is deze leden niet duidelijk of u daarmee doelt op "intern salderen met te bemesten gronden" in het bijzonder of op "reduceren binnen de huidige bedrijfssituatie in het algemeen"?⁵ Als u daarmee doelt op het laatste, hoe groot acht u dan de kans dat extern salderen of verplaatsen van het bedrijf van de PAS-melder wel mogelijk is?

U schrijft dat u een "PAS-akkoord" wilt sluiten.⁶ Op welke termijn wilt u dit akkoord hebben gesloten en welke partijen nemen deel aan het overleg dat tot dit akkoord moet leiden?

Deze leden lezen dat het afhankelijk is van de casus welke kosten als schade kunnen worden aangemerkt.⁷ Kunt u de compensatie van schade verder toelichten en schetsen wat de kaders zijn waarbinnen kosten als schade kunnen worden aangemerkt?

Vragen en opmerkingen door de fractieleden van PvdD

De fractieleden van de PvdD vragen of u kunt bevestigen dat u verplicht bent op grond van artikel 22.21, tweede lid Omgevingswet een programma vast te stellen dat erin voorziet dat aan een PAS-melder die een vergunning nodig heeft om zijn bedrijfsvoering te legaliseren en die deze aanvraagt, de gevraagde vergunning zal worden verleend?

Zo nee, op welke gronden komt u tot dat oordeel, nu u heeft erkend dat met het amendement Flach het aanvankelijke voorstel om 'legalisering' en 'legaliseren' te vervangen door maatwerkaanpak "is teruggedraaid".⁸

³ Kamerstukken I 2025/26, 35334 / 36755, CL, p. 1.

⁴ Programma Maatwerk PAS-melders, p. 18.

⁵ Programma Maatwerk PAS-melders, p. 17-18.

⁶ Programma Maatwerk PAS-melders, p. 22-23.

⁷ Programma Maatwerk PAS-melders, p. 23.

⁸ Kamerstukken I 2025/26, 35 334/36 755, CN, p. 6.

datum 9 september 2026

ons kenmerk 182274

blad 3

Zo ja, kunt u dan bevestigen dat als zo'n PAS-melder na bekendmaking van het Programma Maatwerk PAS-melders een vergunning voor het legaliseren van zijn exploitatie aanvraagt, op die vergunningaanvraag binnen de in de Omgevingswet vastgelegde termijnen dient te worden beslist?

Kan u bevestigen dat de wettelijke beslistermijn niet opzijgezet kan worden door het Programma Maatwerk PAS-melders, voor zover daarin vermeld wordt dat 31 december 2030 geldt als uiterste termijn van legalisering?

Kunt u bevestigen dat de wettelijke beslistermijn ingevolge de Omgevingswet niet wordt opzijgezet door het bepaalde in artikel 22,21, vierde lid Omgevingswet, nu daaruit slechts volgt dat de in het programma opgenomen maatregelen uiterlijk 1 maart 2028 dienen te zijn uitgevoerd.

Als een PAS-melder na bekendmaking van het Programma Maatwerk PAS-melders een vergunning voor het legaliseren van zijn exploitatie aanvraagt op 1 oktober 2026 en aan de ontvankelijkheidsvereisten is voldaan, op welke datum dient dan op de aanvraag te zijn beslist?

U schrijft dat "PAS-melders die aangeven dat zij op stikstofruimte van de overheid willen wachten, op een moment bericht zullen krijgen of die ruimte ook daadwerkelijk binnen de termijn beschikbaar komt.". ⁹

Als een PAS-melder aangeeft niet te willen wachten en verlangt dat binnen de wettelijke beslistermijn zijn aanvraag wordt gehonoreerd nu artikel 22.21, tweede lid, Omgevingswet op de overheid de verplichting legt om maatregelen te nemen die voorzien in het legaliseren van zijn exploitatie, hoe dient dan met inachtneming van artikel 22.21 Omgevingswet op de aanvraag te worden beslist?

Erkent u dat als de aanvraag zou worden afgewezen omdat niet voldoende stikstofruimte beschikbaar is, in strijd wordt gehandeld met artikel 22.21 Omgevingswet?

Zo nee, op grond van welke juridische redenering komt u tot dat oordeel?

U schrijft: "Wanneer additionaliteit niet kan worden aangetoond en daarmee geen juridisch houdbare vergunning kan worden verleend, moet er worden gezocht naar een alternatieve oplossing.". ¹⁰

Wat zal er met in achtneming van artikel 22.21 Omgevingswet moeten worden beslist, als de aanvrager aangeeft niet bereid te zijn om naar een alternatieve oplossing te zoeken?

Erkent u dat er wettelijk geen bevoegdheid van de overheid is om de beslissing op de aanvraag aan te houden om te wachten op beschikbare depositieruimte?

U schrijft dat vanuit het Rijk provincies worden gesubsidieerd om maatregelen te treffen, zoals het vrijmaken van depositieruimte, om PAS-melders te legaliseren. ¹¹

Kunt u een opsomming geven van de maatregelen die kunnen worden getroffen om depositieruimte vrij te maken?

Behoort tot de in de vorige vraag bedoelde maatregelen ook het intrekken van vergunningen of (mest)rechten van piekbelasters? Zo nee, waarom niet?

⁹ Kamerstukken I 2025/26, 35 334/36 755, CN, p. 7.

¹⁰ Kamerstukken I 2025/26, 35 334/36 755, CN, p. 8.

¹¹ Kamerstukken I 2025/26, 35 334/36 755, CN, p. 9.

datum 9 september 2026

ons kenmerk 182274

blad 4

Zo ja, over welke bevoegdheden beschikt de regering of de minister om te bereiken dat van piekbelasters vergunningen of (mest)rechten worden ingetrokken? Bent u bereid om zulke bevoegdheden te hanteren of de regering dat te verzoeken?

Als een advocaat van een PAS-melder die een vergunning nodig heeft en deze heeft aangevraagd, stelt dat artikel 22.21 Omgevingswet de overheid verplicht om als dat nodig is voor het kunnen inwilligen van aanvragen van PAS-melders die gericht zijn op legalisering, maatregelen te nemen die leiden tot het vrijmaken van depositie-ruimte, onderschrijft u dan die stelling? Zo nee, op grond van welke juridische redenering komt u tot dat oordeel?

De leden van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien met belangstelling uit naar uw reactie en ontvangen deze graag uiterlijk binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

G.J. Oplaat

Voorzitter van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit